

KROVNA ORGANIZACIJA MLADIH SRBIJE

**MINIMUM STANDARDA
ZA UČEŠĆE MLADIH U
PROCESIMA DONOŠENJA
ODLUKA U LOKALNIM
ZAJEDNICAMA**

2017.

**MINIMUM STANDARDA
ZA UČEŠĆE MLADIH U PROCESIMA DONOŠENJA
ODLUKA
U LOKALNIM ZAJEDNICAMA**

Izdavač

Krovna organizacija mladih Srbije - KOMS
office@koms.rs
www.koms.rs

Za izdavača

Jelena Milanović, predsednica Upravnog odbora KOMS

Urednici izdanja

Nenad Maletin i Boban Stojanović

Prelom, dizajn i štampa

Printing d.o.o., Beograd

Tiraž

300 primeraka

Beograd, septembar 2017. godine

Rad Krovne organizacije mladih Srbije podržava Švedska u okviru programa
Beogradske otvorene škole
„Civilno društvo za unapređenje pristupanja Srbije Evropskoj uniji“.

**MINIMUM STANDARDA
ZA UČEŠĆE MLADIH U PROCESIMA DONOŠENJA
ODLUKA
U LOKALNIM ZAJEDNICAMA**

Saradnici

Ana Zdravković
Anđela Ivanović
Dejana Stevkovski
Đorđe Radoičić
Ilija Petrović
Lazar Đoković
Novak Stanišić
Strahinja Radovanović
Tamara Gmitrović
Teodora Jovanović

Specifičan doprinos institucija i organizacija:

Radna grupa za izradu predloga standarda: Edit centar – Novi Sad, Građanske inicijative - Beograd, Unija srednjoškolaca Srbije, Kancelarija za mlade Raška, Omladina JAZAS – Kragujevac, Studentski parlament Fakulteta pedagoških nauka u Jagodini, Učenički parlament Prve tehničke škole u Kragujevcu i UrbanStream - Požarevac.

Mreža za malde na lokalnom nivou: Ministarstvo omladine i sporta Republike Srbije, Stalna konferencija gradova i opština, Nacionalna asocijacija praktičara/ki omladinskog rada i Nacionalna asocijacija kancelarija za mlade.

Sadržaj:

Uvod	7
Principi za aktivno učešće mladih.....	11
Aktivno učešće mladih i Hartova skala participacije	12
1. Strategije za mlade i lokalni akcioni planovi.....	14
2. Tela i organi zaduženi za mlade na nivou lokalne uprave	16
3. Institucionalne strukture učešća mladih.....	22
4. Finansiranje LAP-a za mlade.....	26
5. Prostor, programi i usluge za mlade.....	30
6. Standardi i omladinski rad.....	37
7. Informisanje mladih.....	41
8. Istraživanja o mladima.....	42
9. Kontrola i vrednovanje LAP-a.....	43
Pojmovnik	44
Skraćenice	56
Šta je Krovna organizacija mladih Srbije?.....	57

Uvod

Ova publikacija nastala je sa željom da pokrenemo diskusiju u Srbiji o tome šta je neophodno na lokalnom nivou, kako bismo mogli reći da zajednica sistemski brine o mladima, da ih osluškuje, pita, podstiče i uvažava kao sagovornike u procesima donošenja odluka. Publikacija je namenjena svima nama koji radimo na razvoju lokalnih zajednica, onima koji rade sa mladima i za mlade. Namenjena je donosiocima odluka u opštinama i gradovima, ustanovama i institucijama, organizacijama civilnog društva, organizacijama mladih i za mlade kao podsetnik da odgovorna briga o mladima podrazumeva da se glas mladih u demokratskim procesima čuje i uvaži.

Mladi uzrasta od 15 do 30 godina čine 18% stanovništva Srbije.

Uprkos partnerstvima unutar omladinskog sektora i uspostavljanja institucija, dokumenata, kancelarija za mlade, uspostavljanju saradnje i stalnog dijaloga između Ministarstva omladine i sporta i civilnog sektora i postojanju Zakona o mladima, stanje na terenu pokazuje da mladi nisu uvek pitani i ne donose odluke, a posebno na lokalnom nivou. Samo 3 od 250 poslanika u Narodnoj skupštini Republike Srbije su mladi ljudi. Samo 3 predsednika opštine/gradonačelnika su mladi. Prisustvo mladih u savetodavnim telima u lokalnoj zajednici, izuzev Saveta za mlade koji su često nefunkcionalni je zanemarljiva. Više od polovine mladih smatra da nivo učesća mladih u donošenju odluka, može da se nazove pre „manipulacijom i dekorom“, nego donošenje odluka.

Mlade je neophodno uključivati u sve procese donošenja odluka na lokalnom nivou, a posebno u procese planiranja, realizacije, praćenja i vrednovanja omladinske politike. Lokalna politika za

mlade najčešće je predstavljena u dokumentu kojim se propisuju sadržina i načini sprovođenja strateške, organizovane i održive brige o mladima. Želimo da oni koji se late ovog posla, a u odsustvu obavezujućih zakonskih mera, etičkih i moralnih kodeksa i pravilnika, da ovu publikaciju prihvate kao dogovor aktera omladinske politike u Srbiji da izgrađujemo standarde i iskreno i predano radimo za boljitak mladih, a onda i zajednice.

Dogovor oko minimum standarda na lokalnom nivou treba da pokrene i zagovaračku kampanju kako bi se ovi standardi implementirali u zakone R. Srbije i bili obavezujući za donosioce odluka, aktere omladinske politike i same mlade ljude. Ovde se posebno vidi potreba za unapređenjem Zakona o mladima, Zakona o lokalnim samoupravama, Zakona o javnim ustanovama, ali i lokalnih dokumenata, statuta opština i gradova, zatim statuta javnih ustanova i preduzeća.

Zato ovaj dokument koji je nastao promišljanjem Krovne organizacije mladih Srbije, ali i ključnih partnera Mreže za mlade na lokalnom nivou: Ministarstva omladine i sporta, Nacionalne asocijacije praktičara/ki omladinskog rada, Nacionalne asocijacije kancelarije za mlade, Stalne konferencije gradova i opština, ne želi da bude konačni dokument za utvrđivanje standarda, jer nam je želja da se oni iz godine u godinu unapređuju i da zaista odgovaraju na potrebe mladih i specifične probleme sa kojima se mladi, ali i pojedine kategorije mladih susreću.

Zahvaljujući podršci Švedske i Beogradske otvorene škole kroz projekat Glas mladih u demokratskim procesima, ovaj dokument ugledao je svetlost dana u cilju pokretanja odgovorne brige o mladima na lokalnom nivou, a ne kao konačni i jedini dokument,

koji „sve zna” u vezi sa temom uključivanja mladih u donošenje odluka i uspostavljanja održive brige o mladima.

Krovna organizacija mladih Srbije je u julu mesecu raspisala javni poziv za članove/ice radne grupe za Izradu minimuma standarda za učesće mladih u procesima donošenja odluka u lokalnim zajednicama. Radnu grupu su činili: Đorđe Radoičić, Dejana Stevkovski, Ana Zdravković, Strahinja Radovanović, Novak Stanišić, Ilija Petrović, Anđela Ivanović, Lazar Đoković, Teodora Jovanović i Tamara Gmitrović.

Radna grupa se sastala dva puta u toku avgusta kako bi razgovarala o principima na kojima standardi moraju da se zasnivaju, ali i o konkretnim stvarima i merama, dok je u međuvremenu radila *online* na komentaranju/ispravkama i diskusijama u vezi sa radnim dokumentom, koji je pripremio Sekretarijat KOMS-a, zasnovanom na primerima dobre prakse mehanizama za održivost lokalnih akcionih planova i strategija za mlade Obrenovca, Pančeva, Prijepolja, Savskog venca i Požarevca. Nakon usaglašavanja radnog dokumenta sa članovima radne grupe koja je osnovana za potrebe izrade Minimuma standarda omladinske politike na lokalnom nivou, dokument je poslat svim akterima Mreže za mlade na lokalnom nivou na dodatne komentare i sugestije. Nakon njihovih komentara dobili smo ovaj završni dokument.

KOMS će ovaj dokument distribuirati svim opštinama, gradovima i gradskim opštinama u Republici Srbiji, kao i Gradu Beogradu sa željom da utičemo na njih da primene minimum standarda omladinske politike. Takođe, u okviru projekta ćemo organizovati sastanke sa najvišim donosiocima odluka u 10 opština/gradova i predstaviti im direktno ovaj dokument.

Svi, izrazi, pojmovi, imenice, pridevi i glagoli u oglasima, koji su upotrebljeni u muškom rodu, odnose se bez diskriminacije i na osobe ženskog pola i obrnuto.

Principi za aktivno učešće mladih

Minimum standarda za učešće mladih u procesima donošenja odluka u lokalnim zajednicama se bazira na potrebi uključivanja mladih osoba u procese donošenja odluka i njihovom učestvovanju u kreiranju okruženja u kome žive. Zato se ovaj Minimum standarda oslanja na sledeće principe:

- Podrška ličnom i društvenom osnaživanju mladih
- Poštovanje ljudskih i manjinskih prava, ravnopravnost i zabrana diskriminacije
- Jednake šanse za sve
- Aktivno učešće mladih i saradnja
- Društvena odgovornost i solidarnost
- Javnost i transparentnost svih procesa vezanih za mlade
- Promocija volonterizma
- Poštovanje etičkog kodeksa u radu sa mladima

Svi elementi omladinske politike na lokalnom nivou moraju da uključe principe i vrednosti, koje podrazumeva Nacionalna strategija za mlade, kako bi zaista u lokalnim zajednicama imali odgovornu i održivu brigu o mladima.

Aktivno učešće mladih i Hartova skala participacije

Aktivno učešće ili participacija označava mnogo više od pukog učestvovanja u nekoj aktivnosti. Ono podrazumeva učešće u procesu identifikacije potreba i problema, istraživanju potencijalnih rešenja, donošenju odluka i planiranju i sprovođenju akcija u zajednici.

Aktivno učešće mladih u radu institucija i društvenim procesima omogućava mladima da preuzmu odgovornost za sopstvenu budućnost i budućnost društva, što im istovremeno pomaže da steknu autonomiju i pruža priliku da zadobiju brojne veštine i znanja.

Aktivno učešće mladih predstavlja okosnicu svake omladinske politike. Potrebno je da mladi aktivno učestvuju kako u kreiranju tako i u sprovođenju omladinske politike na svim nivoima. Aktivno učešće mladih shvatamo pre svega kao njihovo učešće u procesima donošenja svih odluka koje nastoje da odgovore na pitanja koja se tiču mladih. Učešće mladih u procesima donošenja odluka odvija se kroz programe i aktivnosti udruženja mladih i za mlade, kao i neformalnih grupa. Učešće u radu institucija i tela, putem različitih mehanizama – saveta, učeničkih i studentskih parlamenata, radnih grupa, redovnih konsultacija, strukturiranog dijaloga, zagovaranja i komenadžmenta bez sumnje je važan oblik učešća mladih¹.

¹ Rečnik omladinske politike, Krovna organizacija

Kada je reč o nivoima učešća mladih, sledeća skala sa 8 nivoa učešća, koju je Rodžer Hart predstavio u knjizi „Učešće mladih od pokušaja do participacije“, u čestoj je upotrebi.

Nivo 8: mladi i odrasli zajedno donose odluke

Nivo 7: mladi predvode i iniciraju akciju

Nivo 6: odrasli iniciraju, odluke se donose zajedno sa mladima

Nivo 5: informisanje i konsultovanje mladih

Nivo 4: mladi se obaveštavaju o dodeljenim ulogama

Nivo 3: tokenizam (engl. *tokenism* označava praksu ili politiku gde se čine samo minimalni napori kako bi se manjinama ponudile mogućnosti jednake onima koje ima većina)

Nivo 2: mladi su ukras

Nivo 1: mladima se manipuliše

Napomena: Hart smatra da na prva tri nivoa zapravo ne može biti reči o učešću.

Minimum standarda za učešće mladih u procesima donošenja odluka u lokalnim

1. Strategije za mlade i lokalni akcioni planovi

Da bi se vodila efikasna lokalna omladinska politika neophodno je da svaka opština i grad da svoj doprinos realizaciji Nacionalne strategije za mlade, kao i da usvaja lokalne strategije i lokalne akcione planove za mlade (LAP). Strategije i akcioni planovi treba da budu usklađeni sa specifičnostima lokalnih samouprava i zasnovani na potrebama mladih.

Lokalna politika za mlade najčešće je predstavljena u dokumentu kojim se propisuju sadržina i načini sprovođenja strateške, organizovane i održive brige o mladima. Dokument treba da bude usvojen od strane lokalne vlasti (Skupština opštine ili grada), a izrađen u partnerstvu svih odgovornih i zainteresovanih strana u cilju održivosti, transparentnosti i demokratičnosti procesa njegovog donošenja. Interes lokalne politike za mlade, kreirane i donete međusobnom saradnjom i zajedničkim delovanjem svih aktera omladinske politike je da doprinese postizanju sledećih zajedničkih ciljeva:

- Definisati zadatke pojedinih resora, nadležnih tela, uprave, organizacija i ustanova u ispunjavanju međunarodnih, moralnih, ustavnih i zakonskih obaveza u vezi sa mladima i koordinisati njihovu saradnju.
- Poboljšati kvalitet života mladih, uvažavajući njihove interese, a prema evropskim standardima i uspešnim iskustvima iz regiona.
- Uključiti što veći broj mladih u procese odlučivanja.

- Mobilisati sve potencijale u društvu, posebno mlade i najkreativnije članove zajednice, za stvaranje novih materijalnih i duhovnih vrednosti, za otvoreni i samoodrživi razvoj, aktivnu ulogu u procesu evropskih integracija i razvitka demokratskog društva i pravne države, stvaranjem uslova za afirmaciju mladih u lokalnoj zajednici, smanjiti njihovo iseljavanje, izgraditi konstruktivan i partnerski odnos sa omladinskim organizacijama, organizacijama za mlade i jedinicama lokalne samouprave u ostvarivanju ciljeva za dobrobit mladih ljudi u društvu.

Prilikom izrade lokalnih Strategija za mlade i LAP lokalna samouprava imenuje tim za izradu strategije, u koji već treba da budu uključeni mladi ljudi. Dalji tok planiranja podrazumeva istraživanje o mladima, kako bi zasnovano donosili zaključke i uključili specifične potrebe mladih u zajednici, ali i specifičnih grupa i uzrasta mladih. Zato je važno da kada uključujemo mlade ljude vodimo računa o zastupljenosti mladih različitih uzrasta, ali i pripadnika/ca društveno osetljivih grupa mladih.

Proces planiranja, a kasnije i realizacije, praćenja i vrednovanja strategija i lokalnih akcionih planova za mlade mora se raditi u stalnom dijalogu sa mladima, o mladima, ali nikako bez mladih.

2. Tela i organi zaduženi za mlade na nivou lokalne uprave

Da bi strateška briga funkcionisala na nivou jedinica lokalne samouprave, neophodno je obezbediti rad tela i organa koji će biti zaduženi samo za pitanja mladih. Postojanje opštinskih/gradskih tela i organa podrazumeva postojanje funkcionalnih struktura koje objedinjavaju lokalnu brigu o mladima, ali i garantuju sprovođenje LAP-a i zagovaraju za najvažnija pitanja i probleme mladih na mestima gde se donose odluke, te je zato neophodno da tokom realizacije LAP-a funkcionišu:

- Kancelarija za mlade,
- Član Veća opštine/grada zadužen za mlade.

Ove strukture obezbeđuju komenadžment na nivou opštine ili grada i mobilišu određene potencijale u društvu, posebno mlade članove zajednice, za stvaranje novih materijalnih i duhovnih vrednosti, za otvoreni i samoodrživi razvoj, te aktivnu ulogu u procesu razvitka demokratskog društva i pravne države. Njihov zadatak je i da se zalažu za stvaranje uslova za afirmaciju mladih, ostanak mladih u lokalnoj zajednici, izgradnju konstruktivnog i partnerskog odnosa sa omladinskim organizacijama, organizacijama za mlade i institucijama državne uprave i lokalne samouprave u ostvarivanju ciljeva za dobrobit mladih ljudi u društvu.

2.1. Kancelarija za mlade

Kancelarija za mlade (KZM) je deo opštinske/gradske uprave zadužen za koordinaciju lokalne omladinske politike u svim

oblastima od značaja za mlade, a u skladu sa specifičnim potrebama svoje društvene zajednice.

KZM osigurava i stvara povoljno okruženje za institucionalni razvoj omladinske politike na lokalnom nivou. KZM koordinira tj. identifikuje, uspostavlja saradnju i umrežava relevantne subjekte, koordinira izgradnjom kapaciteta udruženja mladih i za mlade i neformalnih grupa mladih na lokalnom nivou, prikuplja sredstva, povezuje sektorske politike na lokalnom nivou, utiče na budžetske alokacije drugih sektora i osigurava sprovođenje LAP-a, koji je ključni dokument za sprovođenje omladinske politike na lokalnom nivou. U slučaju da ne postoje izgrađeni kapaciteti za sprovođenje LAP-a od strane relevantnih subjekata, KZM može da pruža usluge usmerene na izgradnju ovih kapaciteta udruženjima mladih i za mlade, kao i neformalnim grupama mladih.

Standardi rada KZM i kompetencija lokalnih koordinatora za mlade definišu kvalitet koji je neophodno postići u radu KZM, kako bi uspešno delovale u okviru svojih lokalnih mogućnosti i kako bi što kvalitetnije odgovorile na potrebe mladih. Da bi se obezbedio uspešan rad lokalnih kancelarija za mlade, neophodno je ispunjenje sledeća 4 standarda:

1. dobro upravljanje KZM,
2. aktivno partnerstvo sa subjektima omladinske politike,
3. što veće aktivno učešće mladih u lokalnoj omladinskoj politici
i
4. inkluzivan koncept rada.

Delokrug poslova koji Kancelarija za mlade obavlja je sledeći:

- planiranje, sprovođenje i praćenje razvoja omladinske politike na lokalnom nivou;
- iniciranje i praćenje sprovođenja LAP-a;

- uspostavljanje i održavanje saradnje sa svim relevantnim partnerima, njihovo umrežavanje, komunikacija i međusobna koordinacija;
- informisanje mladih;
- podsticanje aktivizma mladih, komunikacija sa mladima, udruženjima mladih i udruženjima za mlade, i obezbeđivanje učesća mladih u procesima donošenja odluka;
- pružanje podrške inicijativama mladih i udruženjima mladih i za mlade;
- pružanje podrške radu Saveta za mlade i omladinskim klubovima, domovima i centrima, volonterskim i drugim servisima za mlade;
- redovno praćenje potreba mladih analizom trendova stanja i potreba društveno podzastupljenih grupa mladih i stepena i kvaliteta njihovog uključivanja.

Svaka jedinica lokalne samouprave mora formirati Kancelariju za mlade kao glavni resurs za mlade na lokalnom nivou. Kancelarije za mlade moraju biti formirane u okviru opštinske/gradske uprave unutar organizacione jedinice opštinske/gradske uprave koja se bavi društvenim delatnostima. Da bi kancelarije za mlade mogle da funkcionišu i ostvaruju sve ciljeve neophodna su dva suštinska preduslova:

- Da se u sistematizaciji radnih mesta jedinice lokalne samouprave obezbedi najmanje jedno mesto za poziciju koordinatora/menadžera kancelarije za mlade koje će predviđati ugovor o radu.
- Zaposleni u kancelariji za mlade se moraju birati na javnom konkursu i moraju imati iskustvo u radu sa mladima, organizacijama civilnog društva i razvoju javnih politika. Poželjne su kompetencije omladinskih radnika/ca.

Kancelarija za mlade predstavlja organizacionu jedinicu opštinske/gradske uprave u kojoj su utvrđene procedure i sistemi kojim će se kreirati i/ili sprovoditi lokalna politika za mlade.

U vremenu brzih ekonomskih i društvenih promena politika naklonjena mladima mora biti oslobođena od predrasuda i stereotipa, i koristiti porodici, zajednici i društvu. Kao što mlade treba uključiti u planiranje i pružiti im uslugu, kancelarija za mlade treba da dotakne probleme koji otežavaju pristup tim uslugama i traži potkrepljenje u detaljnim istraživanjima. Obaveza lokalne uprave jeste pružanje usluga građanima i odgovaranje na njihove potrebe/zahteve, pa tako i kancelarija za mlade u okviru koje bi trebalo da deluje i omladinski klub, predstavlja servis za zadovoljavanje potreba mladih u zajednici.

Rešavanje problema koji otežavaju pristupe uslugama, informacijama i jednakim mogućnostima učešća za sve mlade, društvo i politika moraju zastupati u svim oblastima značajnim za njihov razvoj, što predstavlja i oblast rada kancelarije za mlade.

Na konkursu za zaposlene u kancelarijama za mlade mora se zahtevati da budući koordinator/menadžer KZM ispunjava sve, a ostali zaposleni barem većinu sledećih uslova i kriterijuma:

- Zna i razume ulogu koordinatora i kancelarije za mlade.
- Kreira i sprovodi aktivnosti namenjene mladima u skladu sa delokrugom rada KzM i strateškim dokumentima iz oblasti omladinske politike.
- Zna i razume ulogu različitih institucija koje se bave mladima na lokalnom nivou i aktivno zagovara, inicira i podržava uspostavljanje omladinskog kluba, servisa za mlade i drugog.
- Poznaje rad lokalne uprave i poseduje znanja i kompetencije neophodne za rad u lokalnoj upravi.
- Ume da upravlja materijalnim i tehničkim resursima KzM-a.

- Ima razvijene veštine upravljanja ljudskim resursima.
- Ume da identifikuje i koristi alternativne izvore finansiranja.
- Pozna je, razume i primenjuje u praksi osnovna nacionalna i lokalna dokumenta iz oblasti omladinske politike (NSM, ZOM, LAP).
- Posедуje osnovna znanja o evropskim trendovima u oblasti omladinske politike.
- Ima razvijene veštine usmenog i pisanog prezentovanja informacija, analiza i ideja.
- Poseduje aktivno znanje engleskog jezika.
- Uspešno komunicira, razmenjuje informacije i saraduje sa mladima.
- Uspešno komunicira, razmenjuje informacije i saraduje sa lokalnim i drugim institucijama, organizacijama i udruženjima koja se bave pitanjima mladih.
- Uspešno komunicira, razmenjuje informacije i saraduje sa medijima.
- Uspešno komunicira, razmenjuje informacije i saraduje sa drugim KzM.
- Pozna je i primenjuje veštine pregovaranja i medijacije.
- Osposobljen je za projektno planiranje i isto primenjuje u praksi.
- Poseduje znanja i veštine potrebne za drugi nivo kompetencija omladinskog radnika/radnice.
- Upoznat je sa teorijom i praksom u oblasti ostvarivanja ljudskih prava, načelima nediskriminacije i rodne ravnopravnosti, osnovnim elementima socijalne inkluzije, razvojem multidisciplinarnog pristupa u obezbeđivanju jednakih mogućnosti za osobe koje pripadaju osetljivim grupama, kao i osnovnim i međunarodnim dokumentima koji regulišu te oblasti.

- Razume potrebe mladih iz osetljivih grupa i uključuje ih u aktivnosti KzM i načine senzibilisanja javnosti za njihove potrebe.
- Poznaje osnove volonterizma.

Kancelarije za mlade donose svoje godišnje planove rada. Neophodno je obezbediti da ovi dokumenti budu izrađeni uz konsultacije i uvažavanje mišljenja i potreba mladih. Godišnji plan rada KzM treba da razmatra i usvoji Savet za mlade kako bi se sprečilo da oni budu kreirani samo po ukusu koordinatora/ke.

2.2. Gradsko/opštinsko veće

Gradsko/opštinsko veće je mesto gde se mora razmišljati i razgovarati o mladima, njihovim potrebama, težnjama i problemima. Odgovorna briga o mladima podrazumeva resor unutar ovoga tela kako bi se, kada se govori o najznačajnijim segmentima života zajednice, uključile i potrebe, ali i mišljenje mladih ljudi.

Imenovanje većnika za mlade obezbediće odgovornu realizaciju strateških dokumenata, ali i realan i dovoljan budžet za mlade, koji će obezbediti pružanje nedostajućih usluga za mlade u lokalnoj zajednici.

3. Institucionalne strukture učešća mladih

3.1. Savet za mlade

Savet za mlade je skupštinsko telo koje ima sledeće zadatke:

- inicira i učestvuje u izradi lokalne omladinske politike, ali i dokumenata u oblasti obrazovanja, rekreacije, korišćenja slobodnog vremena, povećanja zapošljivosti i zapošljavanja, informisanja, aktivnog učešća, obezbeđivanja jednakih šansi, zdravlja, kulture, ravnopravnosti po bilo kom osnovu, sprečavanja nasilja i kriminaliteta, pristupa pravima, održivog razvoja, životne sredine i drugim oblastima;
- učestvuje u izradi posebnih lokalnih akcionih planova, programa i politike u saglasnosti sa Nacionalnom strategijom za mlade i prati njihovo ostvarivanje;
- daje mišljenje o pitanjima od značaja za mlade i o njima obaveštava organe opštine;
- daje mišljenje na nacрте propisa i odluka koje donosi Skupština opštine/grada u oblastima značajnim za mlade;
- usvaja godišnje i periodične izveštaje o ostvarivanju lokalne omladinske politike i lokalnih akcionih planova i programa za mlade i podnosi ih Skupštini opštine/grada;
- inicira pripremu projekata ili učešće opštine/grada u programima i projektima za mlade u cilju unapređenja položaja mladih i obezbeđenja ostvarivanja njihovih prava koja su u nadležnosti opštine/grada;
- podstiče saradnju između opštine/grada i omladinskih udruženja i daje podršku realizaciji njihovih aktivnosti;
- podstiče ostvarivanje međuopštinske/gradske saradnje koja se odnosi na omladinu i o tome obaveštava organe opštine/gradae;
- daje mišljenje o predlozima projekata od značaja za mlade koji se delimično ili potpuno finansiraju iz budžeta opštine/grada, prati njihovo ostvarivanje i daje svoje mišljenje nadležnom organu opštine/grada;

- predlaže donošenje odluka, programa i drugih akata od značaja za unapređenje položaja mladih;
- vodi računa o informisanosti mladih o svim pitanjima značajnim za unapređenje položaja mladih;
- predlaže finansijski plan za implementaciju Lokalnog akcionog plana za mlade;
- po potrebi poziva predstavnike javnih službi, ustanova, tela opštine na sednice saveta za mlade;
- učestvuje u planiranju, realizaciji i vrednovanju konkursa za finansiranje projekata za realizaciju Lokalnog akcionog plana za mlade;
- obavlja i druge poslove od interesa za mlade.

Obavezu formiranja saveta za mlade bi trebalo uneti u najviši pravni akt jedinica lokalnih samouprava – Statut. Savet za mlade formirati kao savetodavno telo najvišeg organa lokalne samouprave – Skupštine opštine/grada. U proces formiranja saveta za mlade obavezno uključiti predstavnike/ce svih zainteresovanih strana na lokalnom nivou: KZM, udruženja mladih, udruženja za mlade, neformalne omladinske grupe, učeničkih i studentskih parlamenata i drugih organizacija i institucija koje se direktno ili indirektno bave mladima.

Članovi saveta ne treba da budu samo predstavnici političkih partija na vlasti, kako je to često bio slučaj, već predstavnici podmladaka političkih partija, koji zajedno sa predstavnicima organizacija mladih i za mlade, ali i stručnjacima i omladinskim radnicima donose odluke. Savet mora imati neparan broj članova zbog lakšeg procesa odlučivanja kao i 2/3 članova/ica uzrasta od 15 do 30 godina kako bi zaista bio savet za mlade koji će zasnovano i reprezentativno predstavljati mlade ljude.

Predstavnik osnivača (član veća zadužen za mlade) i koordinator Kancelarije za mlade su članovi Saveta ispred JLS, ali se ne mogu birati za predsednika i zamenika predsednika saveta za mlade. Članovi saveta za mlade se biraju na javnom konkursu.

Kandidate za članove saveta za mlade predlažu udruženja mladih i udruženja koja se bave mladima, učenički parlamenti, neformalne grupe, studentske organizacije, odborničke grupe, škole i druge javne službe i ustanove. Predlagači moraju pismeno obrazložiti kako su i na koji način njihovi kandidati aktivnostima i postupcima značajno afirmisali pozitivnu ulogu i značaj mladih u lokalnoj zajednici, odnosno da li su dobitnici školske, fakultetske, naučne ili druge nagrade od značaja za različite oblasti interesovanja mladih, da li poseduju višegodišnje iskustvo u radu sa problemima mladih, dokazanu stručnost, odnosno da su aktivno učestvovali u većem broju aktivnosti od važnosti za mlade.

Javna preduzeća i ustanove čiji je osnivač JLS, a koje u svom delokrugu rada brinu o mladima, dužna su da za svoje godišnje planove i programe rada, kao i godišnje izveštaje traže mišljenje ili preporuku saveta za mlade koji procenjuje da li su planovi ili izveštaji u skladu sa Lokalnim akcionim planom za mlade.

Savet za mlade donosi poslovnik o svom radu koji se usvaja većinom glasova svih članova saveta za mlade. Poslovnikom o radu bliže se uređuje način rada saveta za mlade, način izbora predsednika i zamenika predsednika saveta za mlade.

Savet za mlade donosi program rada saveta za mlade za svaku kalendarsku godinu.

Program rada saveta za mlade sadrži sledeće aktivnosti:

- učestvovanje u kreiranju i praćenju implementacije Lokalnog akcionog plana za mlade,

- konsultovanje sa udruženjima mladih o temama bitnim za mlade,
- saradnja sa telima opštinske uprave o politici prema mladima,
- ostale aktivnosti važne za rad saveta za mlade i poboljšanje položaja mladih.

Sredstva za rad obezbeđuju se kroz budžet opštine/grada za implementaciju Lokalnog akcionog plana za mlade. Stručne i administrativne poslove za potrebe saveta za mlade obavljaju stručne službe opštinske/gradske uprave.

3.2. Saveti (programski i umetnički) u javnim ustanovama

U programskim i umetničkim savetima u javnim ustanovama i preduzećima je neophodno obezbediti učešće makar po jedne mlade osobe koja će zastupati interese i potrebe mladih.

3.3. Upravni odbori javnih ustanova i preduzeća

U upravnim odborima u javnim ustanovama i preduzećima neophodno je obezbediti učešće makar po jedne mlade osobe koja će zastupati interese i potrebe mladih.

4. Finansiranje LAP-a za mlade

4.1. Budžet za mlade

Odgovorna briga o mladima, kao i razvoj u najširem smislu, podrazumeva i odvajanje sredstava za realizaciju LAP-a. Transparentnost i demokratičnost prilikom finansiranja uključuje postojanje budžetske linije za mlade u opštinskom/gradskom budžetu, ali i javni konkurs za realizaciju LAP-a.

Takođe, neophodno je obezbediti i pripremiti budžet za promociju i podršku razvoja omladinskih inicijativa i omladinskih udruženja. Kako bi promovisala razvoj samoodrživog omladinskog sektora, opština može dodeliti sredstva omladinskim udruženjima za podizanje njihovih kapaciteta i za sprovođenje aktivnosti iz oblasti omladinske politike. U kreiranje predloga budžeta za mlade opštinski/gradski većnik za mlade uključuje koordinatora KzM i savet za mlade, pre usvajanja predloga od strane Veća i Skupštine.

Da bi se uspešno sprovodila omladinska politika i da bi kancelarija za mlade mogla da funkcioniše, omladinska politika mora imati finansijsku podršku u budžetu jedinice lokalne samouprave i to kroz definisani najmanji procenat budžeta utvrđen u odnosu na broj mladih koji žive u jedinici lokalne samouprave. Procenat budžeta JLS koji se odvaja za mlade ne sme biti manji od procenta mladih u ukupnom stanovništvu JLS podeljen sa 100. Održivost i razvoj programa kancelarija za mlade treba obezbediti prijavljivanjem kod različitih donatora, ustanova i institucija, međunarodnih fondova, EU i biznis sektora koji podržavaju projekte omladinske politike.

4.2. Konkurs za implementaciju LAP-a

Konkurs za finansiranje projekata, kojim se uključuju sve zainteresovane strane za brigu o mladima u realizaciju Lokalnog akcionog plana za mlade, predstavlja jedan od ključnih elemenata efikasnog i kvalitetnog sprovođenja LAP-a za mlade. Konkurs se raspisuje svake godine, a budžetom opštine/ grada se izdvajaju posebna sredstva za njegovu realizaciju.

Ovim konkursom se podržavaju projekti čiji se programski sadržaj odnosi na unapređenje položaja i kvaliteta života mladih, zadovoljavanje potreba mladih i rešavanje specifičnih problema mladih prepoznatih u LAP-u za mlade opštine/grada u oblastima, odnosno prioritetima određenim LAP-om.

Pravo učešća na konkursu imaju omladinska udruženja i udruženja za mlade, udruženja građana, ustanove i druge organizacije sa teritorije opštine/grada, koji su mladi, rade sa mladima ili za mlade. Ovi konkursi treba da podržavaju i rad neformalnih grupa mladih, učeničkih parlamenata, pa i inicijative stručnjaka i omladinskih radnika, kako bi najbolje odgovorili na specifične i rastuće potrebe pojedinih grupa mladih, a JLS isporučila nedostajuće usluge.

4.2.1. Kriterijumi i prioriteti konkursa

Osnovni kriterijumi za izbor projekata:

- da doprinose ostvarenju ciljeva LAP za mlade i javnog interesa lokalne zajednice.
- uključuju veći broj mladih (15- 30 godina)
- mladi aktivno učestvuju u planiranju i realizaciji
- nude nove pristupe i kreativna rešenja problema
- aktivno uključuju zajednicu i uspostavljaju izgradnju međusektorskih partnerstava

- realizuju se na društveno angažovan i odgovoran način
- promocija projekta u javnosti.

Prioritet prilikom odlučivanja o dodeli sredstava imaće projekti:

- omladinskih udruženja i udruženja za mlade
- originalni projekti značajni za mlade čija realizacija donosi ili upućuje na rešenje uočenih problema u određenoj oblasti
- projekti koji promovišu pozitivne vrednosti i podstiču aktivizam, zainteresovanost, solidarnost, posvećenost i partnersko delovanje.

4.2.2. Konkursna komisija i izbor projekata

Predloge projekata razmatra konkursna komisija za vrednovanje programa i projekata za realizaciju LAP-a za mlade, prema utvrđenim kriterijumima i prioritetima, na osnovu čijeg mišljenja će predsednik opštine/gradonačelnik odobriti izbor projekata i sredstva za njihovu realizaciju. Predlagači čiji je projekat prihvaćen, zaključuju ugovor sa JLS kojim se regulišu međusobna prava i obaveze ugovornih strana. Neizvršavanje ugovornih obaveza povlači za sobom obavezu vraćanja sredstava u budžet opštine/grada.

Izbor konkursne komisije je javan, demokratičan i otvoren proces. Mandat komisije je godinu dana. Članovi komisije se biraju na javnom konkursu. Predsednik opštine/gradonačelnik donosi odluku o formiranju konkursne komisije na osnovu javnog poziva za predlaganje članova konkursne komisije. Komisija treba da broji neparan broj članova, a više od polovine članova treba da budu mladi ljudi. Komisiju čine, pre svega, predstavnici lokalne krovne organizacije mladih, a ukoliko ona nije formirana, prednost treba da imaju kandidati čiju je kandidaturu podržao veći broj udruženja mladih i za mlade. Članovi komisije su i predstavnici udruženja građana, studentskih organizacija, učeničkih parlamenata,

neformalnih grupa mladih, istaknuti građani, kao i stručnjaci u oblasti omladinskog rada.

Udruženja čiji članovi učestvuju u radu konkursne komisije za vrednovanje programa i projekata za realizaciju LAP-a za mlade ne mogu konkurisati za sredstva koja se dodeljuju tim pozivom kako bi se sprečio potencijalni sukob interesa.

5. Prostor, programi i usluge za mlade

5.1. Omladinski klub

Da bi obezbedili stalni dijalog sa mladima, učesće mladih, zasnovanost na potrebama, pored rada sa lokalnim donosiocima odluka, opštine i gradovi treba da formiraju, odnosno podrže formiranje i funkcionisanje omladinskog kluba. Omladinski klub obezbeđuje komunikaciju sa mladima i pruža i njima i svima koji rade sa njima neophodne resurse za rad (prostor, obuku, informacije, savete, opremu).

Dakle, omladinski klub je deo mehanizama za realizaciju lokalne brige za mlade i njegova uloga se razlikuje od uloge kancelarije za mlade. Ova dva tela zajednički deluju za dobrobit mladih, ali ne predstavljaju isti mehanizam. Ukoliko zaposleni u kancelariji stalno obezbeđuju odluke, sredstva, umrežavanje institucija i druge obaveze iz lokalne politike za mlade, tek onda će omladinski klub uspešno informisati mlade, davati im savete i obuku, ali će uspešno pomagati i kancelariji za mlade, kojoj će donositi informacije o potrebama i kršenju prava mladih, udruženja mladih i za mlade u servisiranju usluga mladima. U pojedinim zajednicama omladinski klubovi funkcionišu nezavisno od KZM.

Na ovaj način se omogućava direktan i svakodnevni kontakt sa mladima na način koji može da zadovolji njihove realne potrebe, omogućava se da mladi smišljaju programe i realizuju ih u skladu sa svojim interesovanjima.

Omladinski klub:

- obezbeđuje prostor za okupljanje i kreativno izražavanje mladih, kao i promociju njihovog stvaralaštva, pristup informacijama, opremi i uslugama različitih vrsta;

- je info tačka sa različitim informativnim materijalima (brošure, leci, poster) i besplatnim pristupom internetu;
- pruža individualno i grupno savetovanje;
- organizuje događaje za mlade: promocije, tribine, radionice, izložbe, performansi i dr.;
- obezbeđuje prostor i opremu za kulturnu i umetničku produkciju (muzika, pozorište, video, likovna umetnost, igra...);
- obezbeđuje prostor za aktivnosti organizacija civilnog društva;
- obezbeđuje prostor za rad i aktivnosti neformalnih grupa (studentskih, đачkih, mladih umetnika, bendova i sl.)

Usluge informisanja i savetovanja koje obuhvataju:

- prikupljanje, organizovanje i prosleđivanje kvalitetnih informacija mladima;
- uspostavljanje mladima prilagođenih načina prosleđivanja i distribucije informacija;
- uspostavljanje lokalnih info tačaka izvan omladinskog kluba;
- podsticanje, podršku i koordinaciju međusobne razmene informacija među samim mladima;
- individualno informisanje i savetovanje u zajednici i u omladinskom klubu;

Međunarodni omladinski rad i mobilnost mladih - promocija, podrška i sprovođenje programa:

- Erasmus + Evropske unije, priprema i realizacija međunarodnih razmena, Evropski volonterski servis (EVS), lokalne inicijative;
- bilateralne razmene.

Volonterski omladinski rad pod kojim se podrazumeva:

- uključivanje mladih u ulozi volontera u sve aktivnosti u okviru omladinskog kluba
- uključivanje mladih u programe lokalnog volonterskog servisa

- uključivanje mladih kao volontera na međunarodnim volonterskim kampovima;
- uključivanje mladih kao volontera na programu Evropske unije EVS;
- promociju vrednosti i važnosti volonterizma;
- obuke za volonterski rad;
- razmene volontera.

Podržavanje neformalnog obrazovanja koje podrazumeva:

- obuke za rad u okviru udruženja mladih i za mlade: projektni ciklus, upravljanje organizacijom, prikupljanje sredstava, rad sa volonterima, odnosi sa javnošću;
- obrazovnu podršku za kreativni rad, različite kreativne radionice;
- unapređivanje veština koje povećavaju zapošljivost mladih (strani jezici, računari);
- inovativne oblike obrazovanja.

Aktivno građanstvo - programi kojim omladinski klub u svojoj lokalnoj zajednici kontinuirano podstiče, podržava i sprovodi:

- integraciju mladih u društvu;
- demokratske oblike udruživanja i delovanja mladih;
- aktivno učešće mladih u svim javnim temama/pitanjima na lokalnom nivou;
- obrazovanje za aktivno građanstvo;
- akcije organizacija civilnog društva u omladinskom sektoru.

Istraživački rad - programi kojima omladinski klub:

- promoviše istraživački rad među mladima;
- radi na podizanju svesti među mladima o značaju istraživačkog rada;
- podstiče mlade da se uključe u istraživački rad;
- razvija nove metode istraživačkog rada među mladima;

- promoviše mogućnosti za istraživački rad.

Alternativni kulturni centar

- filmski program;
- muzički program;
- debate, tribine;
- festivali, konferencije, performansi, partiji;
- pozorište;
- izložbe;
- književni program.

Ostale usluge kluba za mlade: osim navedenih, klubovi za mlade često prihvataju i druge uloge u svojim lokalnim zajednicama:

- servis centar za udruženja građana;
- akter u sprovođenju mera aktivnog zapošljavanja;
- dnevni centar;
- organizator kulturnog života;
- organizator vanškolskih aktivnosti, kao i aktivnosti u prirodi, za potrebe sistema formalnog obrazovanja;
- multimedijalni centar;
- biznis/preduzetnički inkubator;
- prodaja omladinskih kartica (koje obezbeđuju popuste za mlade).

Potrebni resursi za rad

Obezbediti odgovornost i održivost:

- ljudskih resursa kancelarije za mlade i omladinskog kluba;
- sredstva za programe;
- mesečne troškove (održavanje higijene, voda, struja, telefon, održavanje interneta i mreže, grejanje).

Obezbediti partnerske odnose, transparentnost i demokratičnost:

- prostor za rad;
- tehničku opremu: kompjuteri, telefon, internet, projektor, oprema za obuku, sredstva za prezentacije, audio i vizuelna oprema;
- kancelarijski materijal;
- sredstva za promociju (štampa, postavljanje i održavanje internet stranice, konferencije za medije);
- sredstva za susrete (sastanci, konferencije, tribine);
- putne troškove (odlazak u okolna sela, rasprava o dokumentu i promocije);
- znanje.

5.2. Programi za mlade

5.2.1. Programi neformalnog obrazovanja

Neformalno obrazovanje podržava obrazovanje koje traje celog života. Edukatori imaju veliku odgovornost da približe temu i zainteresuju učesnike, učenje je zasnovano na praksi i ličnom iskustvu, svi su uključeni i aktivni, svi se osećaju ispunjeno, zadovoljno i motivisano. Ovaj vid obrazovanja u našoj zemlji još nije verifikovan i priznat od strane većine formalnih institucija kao legitiman oblik sticanja kompetencija.

Kroz neformalno obrazovanje u omladinskom sektoru, mladi stiču kompetencije neophodne za razvoj ličnih potencijala, aktivno učešće u društvu i veću mogućnost zaposlenja.

Program neformalnog obrazovanja, koji je dostupan svim mladima, pre svega treba da obuhvati:

- zapošljavanje/zapošljivost,
- lični razvoj i

- aktivizam i razvoj građanskog društva.

Jedan od ciljeva LAP-a za mlade je stvaranje godišnjih programa neformalnog obrazovanja u okviru omladinskog kluba u skladu sa potrebama mladih.

5.2.2. Programi i usluge informisanja i savetovanja mladih

Informisanje mladih u uređenim sistemima društvene brige o mladima se sastoji od koordinisanih usluga kroz info servise ili centre. Cilj ovih usluga je osposobljavanje mladih da naprave nezavisne, informisane odluke koje će voditi ka organizovanju vlastitog života. Informisanost mladih obuhvata dva aspekta: prvi je preduslov za poboljšanje kvaliteta života, a drugi za aktivno učestvovanje mladih u životu zajednice i uticanje na njen razvoj.

Informacija je preduslov za učestvovanje i zato info centri u okviru omladinskih klubova treba da budu centri u kojima se nudi veliki izbor informacija iz različitih oblasti života (koji su dostupni i besplatni za sve mlade ljude), kao što su informacije na teme:

- obrazovanje i profesionalna orijentacija – odabir škole, fakulteta, profesije;
- mogućnosti za zaposlenje i sticanje radnog iskustva;
- pogodnosti za studente (stipendije, krediti, smeštaj);
- studije i seminari u inostranstvu;
- pogodnosti za mlade (popusti, kartice, besplatne usluge);
- mogućnosti za putovanja, volontiranje i boravak u inostranstvu;
- aktivizam (društveno delovanje, stvaralaštvo, inicijative);
- mogućnosti za neformalno obrazovanje;
- prava mladih ljudi;
- pomoć grupama sa manje mogućnosti;
- kulturna i sportska dešavanja;

- administrativne procedure (vađenje lične karte, pasoša, prijava na evidenciju službe za zapošljavanje);
- lokalni prostori i servisi za mlade ljude.

Savetovanje mladih je zadatak omladinskog kluba fokusiran na specifična pitanja i probleme mladih. Kvalitetan omladinski rad i briga o mladima pruža informacije i podršku koja je bazirana na profesionalnoj tehnici savetovanja i mladima pomaže da reše pojedine izazove i probleme ili ih usmerava na druge institucije i adrese, ukoliko je potrebno.

Mladi često ne znaju da u lokalnim sredinama funkcionišu savetovališta za ove teme u ustanovama i organizacijama kao što su: Nacionalna služba za zapošljavanje, dečiji dispanzeri, lokalna uprava, Centar za socijalni rad, udruženja građana i sl, u kojima mogu dobiti besplatnu podršku i savet. Uloga aktera omladinske politike je da ih informiše o postojanju ovih savetovališta, da promoviše njihov rad, da ohrabri mlade da koriste njihove usluge.

6. Standardi i omladinski rad

Razvijati i unapređivati standarde kvaliteta omladinskog rada i mehanizme za njegovo praćenje i unapređivanje pre svega kroz dostizanje sledećih specifičnih ciljeva:

- razvijeni i primenjeni standardi kvaliteta omladinskog rada, mehanizmi za njegovo nezavisno praćenje, načini za kontinuirano unapređivanje kvaliteta omladinskog rada;
- razvijeni i primenjeni standardi obrazovanja, usavršavanja i obučavanja profesionalaca i volontera koji rade sa mladima;
- promovisan i primenjen standard zanimanja omladinski radnik;
- definisani i razvijeni standardi sistema (kvalitet ustanova, kadra, načina upravljanja i finansiranja), procesa, ciljeva, odnosno ishoda obrazovanja, opštih i stručnih kompetencija;
- definisani i razvijeni standardi kvaliteta u neformalnom obrazovanju (programa, uslova rada, procesa nastave i učenja, ključnih kompetencija, kadra);
- primenjene metode i oblici rada koji podstiču aktivno učešće mladih;
- unapređen sistem profesionalnog razvoja svih kategorija zaposlenih koji rade sa mladima;
- povećana ukupna materijalna opremljenost ustanova i klubova, posebno sredstvima neophodnim za primenu inkluzivnog pristupa;

Odsustvo adekvatne i pravovremene reakcije u radu sa mladima, doprinosi ugrožavanju mladih, njihove sigurnosti i time njihovih elementarnih prava na život i razvoj. Zlostavljanje ne podrazumeva samo preduzete ili svesno nesprečene mere/akcije koje prouzrokuju značajne ozlede ili ugrožen život mladih, već se sastoji od svega što pojedinci i institucije urade ili ne urade, a što direktno ili indirektno šteti deci/mladima ili narušava njihov siguran i zdrav

razvoj ka svetu odraslih. Deca i mladi su najranjiviji članovi našeg društva, stoga treba da znaju da imaju pravo na sigurnost, kao i da se osećaju bezbedno. Svi oblici zloupotreba, nasilja, zlostavljanja ili zanemarivanja dece/mladih, kojima se ugrožavaju ili narušavaju fizički i lični integritet deteta/mlade osobe i osujećuje optimalni razvoj, predstavljaju povrede tog osnovnog prava.

Važno je naglasiti da su svi akteri koji se nalaze u direktnom kontaktu sa decom i mladima, nosioci dužnosti brige o bezbednosti, razvoju mladih i svakog/e pojedinca/ke. Pristup u zaštiti mladih zasniva se na međusektorskoj saradnji, kako bi se u najboljoj mogućoj meri odgovorilo na ovo kompleksno pitanje. Međusektorsku mrežu sačinjavaju obrazovni, socijalni, pravni, zdravstveni sistem, kao i udruženja koja se direktno bave ovim pitanjima ili rade sa decom/mladima. Svi koji rade sa mladima, imaju obavezu da deluju u skladu sa Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima deteta (1989) i u skladu sa zakonskim obavezama zemlje u kojoj rade, a u Republici Srbiji, zlostavljanje je kategorisano kao povreda zakona.

Ovde je vrlo bitno razgraničiti koje su to dužnosti i obaveze ove profesije/zanimanja, te do koje granice seže kompetentnost, kao i nužnost prosleđivanja slučaja/informacije drugim institucijama koje se bave posebnom ili sekundarnom prevencijom, te zaštitnom intervencijom.

Uvođenje standarda i osiguranje omladinskog rada kod pružaoca usluga za mlade su od izuzetnog značaja, jer se njima pokreću procesi kreiranja pravilnika zaštite dece i mladih, unapređuju standardi i uspostavljaju procedure rada u odnosu na zaštitu, razvoj i bezbednost dece i mladih, uspostavlja sistemski međusektorski

saradnja između udruženja i institucija sa teritorije opštine, te je naročito važno obezbediti dostizanje sledećih ciljeva:

- izgrađeni kapaciteti zaposlenih i saradnika, ustanova i institucija koji rade sa mladima, ali i udruženja građana, po pitanju zaštite i bezbednosti dece i mladih;
- podstaknut razvoj standarda i procedura unutar javnog i civilnog sektora u odnosu na zaštitu i bezbednost dece i mladih;
- unapređen integrativni pristup u pružanju usluga socijalne zaštite sa fokusom na zaštitu i bezbednost dece i mladih.

Kvalitet omladinskog rada treba se osiguravati u nekoliko područja:

- principi i vrednosti;
- kompetencije omladinskih radnika i trenera/kinja neformalnog obrazovanja i zaposlenih u omladinskom sektoru;
- karakteristike omladinskog kluba i centra;
- pravni i strateški okvir i mehanizmi za osiguranje kvaliteta.

Da bi kvalitet bio osiguran, neophodno je da svi subjekti omladinske politike usvoje osnovne principe delovanja i vrednosti u omladinskom radu, a to su:

- centralna tema rada je lični i socijalni razvoj mladih;
- priprema i podsticanje mladih na aktivno učešće;
- podsticanje i omogućavanje kontinuiranog preispitivanja vrednosti i uverenja;
- podsticanje i promovisanje prihvatanja i razumevanja drugih;
- vrednosti omladinskog rada.

Pored principa i vrednosti, neophodno je postojanje etičkog kodeksa, koji se, pre svega, odnosi na moralne i profesionalne principe i daje osnov za uniformisane i standardizovane principe u radu sa mladima, a koji će omladinski radnici i oni koji rade sa

mladima bez izuzetka poštovati. Omladinski radnici, ali i zaposleni u KzM, ustanovama i institucijama za mlade, imaju obavezu da:

- tretiraju mlade ljude sa poštovanjem;
- promovišu prava mladih, podstiču i rade na osnaživanju mladih da donose svoje izbore i odluke, kao i da aktivno učestvuju u procesima donošenja odluka u svojoj društvenoj zajednici;
- promovišu i obezbeđuju bezbednost i sigurnost mladih;
- doprinose promovisanju društva koje prepoznaje mlade kao svoje ravnopravne članove.

7. Informisanje mladih

Strategijom informisanja mladih treba osigurati transparentnost akcionog plana koja se odnosi na mlade ljude. Takva strategija takođe treba informisati mlade ljude o različitim mogućnostima koje im se pružaju. Različite inicijative koje mogu biti elementi strategije informisanja mladih mogu biti izdavanje omladinskih magazina i drugih informativnih materijala i osiguravanje otvorene mreže kanala komuniciranja za sve činioce koji se bave politikom za mlade.

Opštine/gradovi su u obavezi da obezbede kancelarijama za mlade funkcionalne web sajtove koji će biti linkovani i lako uočljivi na sajtu opštine/grada. Kancelarije za mlade su u obavezi da redovno ažuriraju informacije na sajtu na način na koji će one biti razumljive i pristupačne mladim ljudima. Na sajtu moraju biti objavljene sve važne formalne odluke, kao i sadržaji koji su mladima od značaja.

8. Istraživanja o mladima

Zasnovanost odluka o mladima od ključnog je značaja za realizaciju LAP-a, ali i za donošenje odluka za mlade. Neophodni alat u sprovođenju LAP-a jeste istraživanje potreba mladih uz korišćenje principa „o mladima, ali ne bez mladih”. Na ovaj način, obezbeđuje se da prikaz stanja o položaju mladih, ciljevi i mere budu zasnovane na utemeljenim i relevantnim podacima i rezultatima istraživanja. Zbog toga je neophodno obezbediti resurse i metode za sistematsko praćenje stanja, problema, potreba i stavova mladih, a posebno:

- stimulisati istraživanja problema, potreba i stavova mladih, kao osnova za budući rad sa mladima i za mlade i razvoj lokalnih planova akcije za mlade (najmanje jednom godišnje);
- podsticati specifična istraživanja o kvalitetu života i specifičnim problemima mladih prema prioritetima LAP-a (po potrebi, u zavisnosti od obima i frekvencije pojavljivanja specifičnih problema).

Omladinsku politiku ne treba graditi na pretpostavkama i špekulacijama, nego na činjenicama koje potiču iz istraživanja o mladim ljudima. To će pomoći da se odredi na šta će biti fokusirana politika. Istraživanje o mladima treba usmeriti na pitanja koja se odnose na buduću i trenutnu situaciju mladih ljudi. Međutim, omladinsko istraživanje takođe treba da proceni koje mere deluju, a koje ne, proceni kako omladinska udruženja i udruženja za mlade mogu odigrati ulogu u promociji učešća mladih, itd.

9. Kontrola i vrednovanje LAP-a

Lokalni akcioni plan za mlade podrazumeva i stalno praćenje i vrednovanje istog. Neophodno je razviti mehanizam (komisiju/radnu grupu) koji će obezbediti stalno praćenje realizacije LAP-a, naročito pri predlaganju strateških pravaca za teme konkursa, predlaganje budžeta za mlade ili mapiranja javnih prostora za mlade.

Veoma je važno istraživati sve resurse koje opština/grad ima i pruža mladima. Neophodno je prepoznati i aktere lokalne brige o mladima koji daju veliki doprinos razvoju i obrazovanju mladih, koje treba više uključiti u razvoj, realizaciju i praćenje LAP-a za mlade i umrežiti ih.

Savet za mlade zadužen je za praćenje realizacije i vrednovanje LAP-a za mlade, zajedno sa KzM koja koordinira procesima i realizacijom LAP.

Novi akcioni plan ne treba biti kreiran bez vrednovanja i procene efekata prethodnog plana; u ovom procesu učešće mladih i korisnika usluga, odnosno ciljne grupe akcionog plana je neophodno.

Pojmovnik 2

Dom omladine je javna ustanova kulture i brige o mladima čiji je osnivač lokalna samouprava. Ove ustanove osnivane su 70-ih godina XX veka na osnovu potreba mladih i zajedništva lokalne samouprave, ali i udruženja mladih i za mlade, kulture i kulturno-umetničkih društava. Danas su to najčešće zaboravljene ustanove, no predstavljaju značajan resurs za razvoj odgovorne omladinske politike na lokalnom nivou.

Dom omladine predstavlja jedan vid omladinskog centra, jer je u pitanju ustanova koja u istom prostoru okuplja različite društvene grupe kako bi korisno ispunili slobodno vreme, ali i stekli specifična znanja, veštine i stavove. Ustanova priprema programe za mlade u različitim oblastima stvaralaštva: koncerte, filmske projekcije, pozorišne predstave, likovne i foto-izložbe, tribine i književne večeri i sl. koji su većinom fokusirani na produkt, a ređe na razvojni omladinski rad. Dom omladine je ustanova koja daje podršku, podsticaj, mogućnosti ostvarivanja jednakih prava i prostor sledećim subjektima: udruženjima građana, kulturno-umetničkim društvima, mladim stvaraocima, umetnicima, inicijativama i aktivistima, ali i lokalnoj samoupravi u razvoju i organizaciji njihovih programa i projekata. Dom omladine, sa ostalim elementima i mehanizmima lokalne omladinske politike, jeste nosilac strateške brige o mladima i neophodna karika, naročito pri realizaciji kvalitetnih i standardizovanih usluga obrazovanja, savetovanja i informisanja mladih u oblastima važnim za njihov razvoj, kao što su: kultura, zapošljavanje mladih, bezbednost i

2 Objašnjenja pojmova preuzeta iz: Rečnik omladinske politike, Krovna organizacija mladih Srbije, Beograd, 2017.

odrastanje, aktivizam i volonterizam, aktivno učešće mladih u donošenju odluka, mobilnost i interkulturalnost.

Domovi omladine predstavljaju značajan resurs na lokalnom nivou, ali su često nedovoljno iskorišćeni za sprovođenje omladinske politike. Kada bi se ova postojeća situacija izmenila tako da domovi omladine poprime oblik omladinskih centara, mladi bi konačno dobili prostor za lokalno delovanje.

Donosioci odluka su organi državne uprave i lokalne samouprave, predstavnici zakonodavne i izvršne vlasti, koji donose različite tipove odluka u formi zakona, uredbi, mera, pravilnika i sl.

Kada se termin „donosioci odluka“ upotrebljava u omladinskom sektoru, pod njim se najčešće podrazumevaju resorno ministarstvo za mlade i opštinske vlasti na lokalnom nivou, koji donose odluke o pitanjima od značaja za mlade (opredeljuju budžetska sredstva za mlade, usvajaju strategije i akcione planove i dr).

Omladinski klub je mesto/prostor gde se mladi okupljaju i provode slobodno vreme, a u kojem se sprovode različiti programi, projekti i aktivnosti omladinskog rada koji podstiču njihov lični i socijalni razvoj. Mladima se pružaju mogućnosti da postanu aktivni partneri u razvoju društva. Sve aktivnosti su razvojnog i procesnog karaktera, a održavaju se pod direktnom supervizijom kompetentnih omladinskih radnika/ca.

Omladinski klub može biti vođen od strane udruženja mladih i za mlade, lokalne samouprave, škole, crkve ili relevantne institucije.

Koordinator/ka lokalne kancelarije za mlade je osoba zaposlena u opštini/gradu koja rukovodi poslovima kancelarije za mlade. Koordinator/ka bi trebalo da ima određena znanja, veštine i stavove

zahvaljujući kojima može aktivno i efikasno da realizuje aktivnosti uklađene sa lokalnim potrebama i specifičnim okruženjem.

Lokalna kancelarija za mlade (KZM) je deo gradske/opštinske uprave zadužen za koordinaciju lokalne omladinske politike u svim oblastima od značaja za mlade, a u skladu sa specifičnim potrebama svoje društvene zajednice.

KZM osigurava i stvara povoljno okruženje za institucionalni razvoj omladinske politike na lokalnom nivou. KZM koordinira tj. umrežava relevantne subjekte, koordinira izgradnjom kapaciteta udruženja mladih i za mlade i neformalnih grupa mladih na lokalnom nivou, prikuplja sredstva, povezuje sektorske politike na lokalnom nivou, utiče na budžetske alokacije drugih sektora i osigurava sprovođenje LAP-a, koji je ključni dokument za sprovođenje omladinske politike na lokalnom nivou. U slučaju da ne postoje izgrađeni kapaciteti za sprovođenje LAP-a od strane relevantnih subjekata, KZM može da pruža usluge usmerene na izgradnju ovih kapaciteta udruženjima mladih i za mlade, kao i neformalnim grupama mladih.

Osnovna uloga KZM nije pružanje usluga mladima, nego koordinacija sprovođenja LAP-a. Standardi rada KZM i kompetencija lokalnih koordinatora za mlade definišu kvalitet koji je neophodno postići u radu KZM, kako bi uspešno delovale u okviru svojih lokalnih mogućnosti i kako bi što kvalitetnije odgovorile na potrebe mladih.

Lokalna krovna organizacija za mlade redstavlja najviše nezavisno predstavničko telo mladih na lokalnom nivou. Njih osnivaju, odnosno u njih se udružuju udruženja mladih i za mlade iz tog grada/opštine radi postizanja zajedničkih opštih ciljeva.

Lokalna samouprava ili jedinica lokalne samouprave (JLS) je opština, grad ili Grad Beograd. Lokalne samouprave imaju status pravnog lica i predstavljaju autonomne sisteme upravljanja javnim poslovima koji su u njihovoj nadležnosti, a koji su od interesa za lokalno stanovništvo, na manjoj teritorijalnoj jedinici države. Kriterijumi za osnivanje jedinica lokalne samouprave, kao i njihove nadležnosti, prava i dužnosti detaljnije su definisani Zakonom o lokalnoj samoupravi.

Lokalni akcioni plan za mlade (LAP) je strateški opštinski/gradski dokument koji definiše prioritetne oblasti za mlade i aktivnosti koje odgovaraju na specifične potrebe mladih određene sredine. Lokalnim akcionim planom obezbeđuje se doprinos sprovođenju ciljeva i prioriteta Nacionalne strategije za mlade na lokalnom nivou, kao i drugih sektorskih strategija koje utiču na život mlade osobe, te međunarodnih dokumenata iz oblasti omladinske politike. Lokalne samouprave kroz proces izrade i sprovođenja LAP-a za mlade obezbeđuju: plansko i dugoročno zadovoljenje potreba mladih kreiranjem mera i usluga prilagođenih potrebama mladih u lokalnoj sredini; ekonomičnije korišćenje postojećih resursa (materijalnih, tehničkih i ljudskih); unapređenje saradnje lokalnih institucija i organizacija njihovim umrežavanjem; ekonomičnije i efikasnije korišćenje opštinskog budžeta namenjenog omladinskim programima; mogućnost uspešnog korišćenja alternativnih izvora finansiranja.

Ministarstvo omladine i sporta (MOS) je organ državne uprave koji sprovodi mere i aktivnosti koje su usmerene na poboljšanje i unapređivanje položaja mladih. Ministarstvo obavlja i poslove koji se odnose i na sistem, razvoj i unapređenje sporta i fizičke kulture u Republici Srbiji.

MOS obavlja poslove državne uprave koji se odnose na: sistem, razvoj i unapređenje omladinske politike i sprovođenje nacionalne politike i Nacionalne strategije za mlade i na akcione planove i programe; podsticanje mladih da se organizuju i udružuju i da učestvuju u društvenim tokovima; zaštitu interesa mladih i pomoć mladima da ostvare te interese; davanje saveta mladima i podučavanje mladih u vezi sa zapošljavanjem i volonterskim radom; podsticanje neformalnog obrazovanja mladih; saradnju sa omladinskim organizacijama i udruženjima pri organizovanju međunarodnih omladinskih manifestacija i skupova u Republici Srbiji; pomoć i saradnju sa omladinskim organizacijama i udruženjima u njihovom radu i promovisanje omladinske politike i omladinskih organizacija i udruženja; omogućavanje omladinskim organizacijama i udruženjima iz Republike Srbije da učestvuju na skupovima i manifestacijama za mlade u inostranstvu; praćenje i procenu mesta i uloge mladih u Republici Srbiji, stvaranje uslova za osnivanje i rad nacionalne i regionalnih kancelarija za mlade; podsticanje razvoja omladinske politike i rada kancelarija za mlade na lokalnom nivou, kao i druge poslove određene zakonom.

Mladi, odnosno omladina su sve osobe od navršanih 15 do navršanih 30 godina, prema važećem Zakonu o mladima. Važno je napomenuti da se definicija ove kategorije stanovništva može razlikovati od države do države. Najjednostavniji način definisanja pojma mladih je na osnovu uzrasne kategorije, kako je učinjeno i u slučaju Republike Srbije. U Nacionalnoj strategiji za mlade pod pojmom „mladi” podrazumeva se faza života između detinjstva i odraslog doba. Mladost se definiše kao posebno životno razdoblje u kojem se, pored biološkog i psihološkog sazrevanja, odvija i proces uključivanja pojedinca u društvenu zajednicu. Ovaj proces

traje dok se ne dostigne odgovarajući stepen socijalne autonomije, odgovornosti i samostalnosti, mada svaka od pomenutih karakteristika podleže individualnim merilima. Upravo stoga precizno određenje uzrasne granice mladosti predstavlja svojevrsan problem. Određenja pojma „mladi“ razlikuju se i između različitih institucija (npr. Ujedinjene nacije, Evropska unija...). U praksama nekih institucija, pored godina koriste se i mnogi dodatni kriterijumi pomoću kojih se mladi definišu kao posebna kategorija stanovništva. Primera radi, UNESCO određuje mlade kao sve osobe koje se nalaze u periodu tranzicije od nesamostalnosti u detinjstvu do perioda samostalnosti u odraslom dobu, odnosno pune integracije u društvo. Dakle, mladi se definišu pre kao fluidna kategorija, nego segment društva precizno određen godinama života.

Važno je napomenuti i da različiti zakonski akti i propisi ne prepoznaju mlade kao posebnu kategoriju stanovništva već ih svrstavaju u druge kategorije (Zakon o socijalnoj zaštiti prepoznaje decu kao osobe starosti do 18 godina).

Nacionalna asocijacija lokalnih kancelarija za mlade je samostalno, nestranačko, nevladino i neprofitno udruženje gradova i opština iz čitave zemlje koje imaju lokalnu kancelariju za mlade i koja ima za cilj podršku i osnaživanje u radu svih kancelarija. Osnovana je radi umrežavanja, razmene iskustava i dobrih praksi lokalnih kancelarija za mlade, pružanja kontinuirane podrške razvoju kapaciteta lokalnih koordinatora, podrške u obezbeđivanju dodatnih resursa za rad KZM-ova i obezbeđivanja kvaliteta omladinske politike na lokalnom nivou, a u saradnji sa lokalnim i nacionalnim partnerskim institucijama i organizacijama, nadležnim ministarstvima i drugim telima koja se bave omladinskom politikom.

Nacionalna strategija za mlade (NSM) je dokument koji predstavlja sistemska rešenja značajnih pitanja u oblastima života mladih u Republici Srbiji, kao dugoročni plan razvoja. U tom smislu, strategija predstavlja skup ideja, mišljenja i konkretnih aktivnosti kreiranih zarad postizanja opštih i specifičnih ciljeva u svim oblastima od značaja za mlade (npr. u oblasti zdravlja mladih, aktivnog učešća mladih u društvu itd). Osnovni cilj Nacionalne strategije je sistemsko unapređivanje položaja mladih u društvu. U njoj se posebno ističe da je neophodno da društvo brine o ostvarivanju boljeg položaja mladih, kako zarad njihove sopstvene dobrobiti, tako i zarad dobrobiti društva. Za koordinaciju (razvoja, realizacije i vrednovanja) Nacionalne strategije odgovorno je resorno ministarstvo za mlade i Vlada RS, a za njenu realizaciju i vrednovanje svi subjekti omladinske politike R. Srbije.

Nadležni član/ica veća za mlade je osoba iz veća opštine/grada zadužena za delokrug poslova koji se tiču mladih i omladinske politike.

U zavisnosti od veličine jedinice lokalne samouprave i njenog unutrašnjeg uređenja, može imati i druge nadležnosti osim mladih: nad saradnjom sa udruženjima građana, sportom, turizmom i sl.

Neformalna grupa mladih. Mladi mogu da se udružuju i u neformalna udruženja čiji su ciljevi ili oblast ostvarivanja ciljeva usmereni na mlade, u skladu sa ovim zakonom, a koja deluju u skladu sa zakonom kojim se uređuje osnivanje i pravni položaj udruženja.

Omladinska politika podrazumeva sve mere i aktivnosti usmerene na poboljšanje položaja mladih koje polaze od potreba mladih, a koje sprovode različiti subjekti omladinske politike, odnosno državni organi, ustanove i udruženja. Cilj omladinske politike jeste

unapređenje životnih uslova mladih osoba, kao i da omogućiti participaciju mladih u svim aspektima političkog i socijalnog života. Omladinska politika odnosi se na socijalna, kulturna, politička, obrazovna i sva ostala pitanja od značaja za mlade osobe.

U Republici Srbiji, ovu politiku definiše Vlada u saradnji sa subjektima omladinske politike i mladima, definišući položaj i ulogu mladih osoba u društvu, kao i odgovornosti javnih institucija i društva prema mladima.

Omladinska politika sprovodi se i na lokalnom nivou, na način koji mora biti usaglašen sa nacionalnim okvirom. Jedinice lokalne samouprave usvajaju lokalne omladinske politike koje se bave raznovrsnim temama i oblastima, kao i potrebama i problemima mladih specifičnim za određenu teritoriju.

Omladinski projekat predstavlja konkretnu akciju unutar omladinskog sektora. Projekat se sastoji od niza aktivnosti definisanih u vremenu, kao i ljudskim, finansijskim i drugim resursima, koji ispunjava određene uslove. Projekat obično traje od 6 meseci do 2 godine (u pojedinim slučajevima može trajati i kraće od 6 meseci). Svaka od planiranih aktivnosti unutar jednog omladinskog projekta ima za cilj zadovoljenje potreba mladih, odnosno, unapređenje kvaliteta života mladih ili neke specifične grupe mladih.

Omladinski rad predstavlja stručni, pedagoški rad sa mladima koji se odvija izvan sistema formalnog obrazovanja, tj. u okviru slobodnog vremena mladih, i u koji se mladi uključuju na dobrovoljnoj osnovi. Omladinski rad je komplementaran sa formalnim obrazovanjem. Predstavlja planiran (i kontinuiran) proces obrazovnog karaktera, kreiran sa svrhom pružanja podrške mladima u procesu osamostaljivanja. Omladinski rad sprovode

omladinski radnici/e, koji pomažu mladima u ličnom i socijalnom razvoju kako bi postali aktivni članovi/ce društva i učesnici/ce u procesu donošenja odluka. Ideja omladinskog rada zasniva se na kreiranju sigurnog okruženja i mogućnosti za aktivno učešće mladih. Mladi u omladinskom radu stiču kompetencije za zapošljivost, preispituju i izgrađuju svoje vrednosti i stavove, a time i identitet.

Omladinski sektor obuhvata sve oblasti u kojima se obavljaju omladinske aktivnosti, a koje su definisane opštim ciljevima Nacionalne strategije za mlade (u daljem tekstu: Strategija). Omladinsku politiku u oblastima omladinskog sektora sprovodi resorno ministarstvo za mlade sprovođenjem Strategije i drugih programskih dokumenata iz oblasti omladinske politike i koordiniranjem aktivnosti usmerenih na njihovo sprovođenje, uz učešće organa nadležnih za posebne oblasti u omladinskom sektoru i svih drugih subjekata omladinske politike na nacionalnom, pokrajinskom i lokalnom nivou, u skladu sa Zakonom o mladima.

Savet za mlade je savetodavno telo koje podstiče i usklađuje aktivnosti u vezi sa razvojem, ostvarivanjem i sprovođenjem omladinske politike i predlaže mere za njeno unapređivanje.

Savet za mlade postoji na nacionalnom, pokrajinskom i lokalnom nivou.

Pokrajinski savet za mlade se naziva još i regionalni, a savet za mlade jedinice lokalne samouprave poznatiji je pod nazivom lokalni savet za mlade.

Saveti za mlade osnivaju se kao savetodavna tela skupština opština/gradova/pokrajine/ republike, gde se donose najvažnije odluke, ali i pri gradskim/opštinskim većima, odnosno vladama.

Na ovaj način mladi su uključeni u donošenje važnih odluka poput iniciranja projekata i programa od značaja za mlade, usvajanja budžeta, strategija i planova, a na lokalnom nivou i programa rada i izveštaja KZM i/ili ustanova za mlade, kulture, domova omladine i slično. Savet za mlade daje mišljenje o svim pitanjima od značaja za mlade.

Studentski parlament je organ visokoškolske ustanove (univerziteta) i visokoškolske jedinice (fakulteta), čiji je cilj ostvarenje prava i zaštita interesa studenata. Uspostavljanje studentskog parlamenta je jedna od osnovnih pretpostavki aktivnog učešća studenata u radu visokoškolskih ustanova i njihovog tretiranja kao ravnopravnih partnera države i profesora.

Zakon o univerzitetu iz 2002. godine prepoznaje kategoriju studentski parlament, a Zakon o visokom obrazovanju iz 2005. godine dodatno pojašnjava koncept studentskog parlamenta.

Članovi studentskog parlamenta u telima fakulteta i univerziteta imaju pravo glasa o svemu što se tiče studenata, kvaliteta nastave i sprovođenja reforme nastavnog procesa.

Fakultetski studentski parlamenti delegiraju svoje predstavnike u univerzitetski parlament.

Udruženje mladih je udruženje koje je upisano u registar i deluje u skladu sa zakonom kojim se uređuje osnivanje i pravni položaj udruženja, a čije članstvo čini najmanje dve trećine mladih i čiji su ciljevi ili oblast ostvarivanja ciljeva usmereni na mlade, u skladu sa Zakonom o mladima.

Udruženje građana/organizacija civilnog društva jeste dobrovoljna nevladina neprofitna organizacija zasnovana na slobodi udruživanja više fizičkih ili pravnih lica, osnovana radi

ostvarivanja i unapređenja određenog zajedničkog ili opšteg cilja i interesa, koji nisu zabranjeni Ustavom ili zakonom. Udruženje se osniva i organizuje slobodno i samostalno je u ostvarivanju svojih ciljeva. Ciljevi i delovanje udruženja ne mogu biti usmereni na nasilno rušenje ustavnog poretka i narušavanje teritorijalne celokupnosti Republike Srbije, kršenje zagarantovanih ljudskih ili manjinskih prava ili izazivanje i podsticanje neravnopravnosti, mržnje i netrpeljivosti zasnovane na rasnoj, nacionalnoj, verskoj ili drugoj pripadnosti ili opredeljenju, kao i polu, rodu, fizičkim, psihičkim ili drugim karakteristikama i sposobnostima. Iako se odredbama Zakona o udruženjima u određenoj meri reguliše i rad političkih stranaka, sindikata, sportskih organizacija i udruženja, crkava i verskih zajednica i dr, organizacijama civilnog društva se najčešće smatraju organizacije koje nisu osnovane od strane države i od nje ne zavise, niti se osnivaju radi ostvarivanja profita, već radi manifestovanja volje građana (ili određene grupe građana) te kao takve predstavljaju „treći sektor“, odvojen od vladinog i korporativnog sektora.

Udruženje za mlade je svako drugo udruženje koje je upisano u registar i deluje u skladu sa zakonom kojim se uređuje osnivanje i pravni položaj udruženja, a čiji su ciljevi ili oblast ostvarivanja ciljeva, pored ostalog, usmereni i na mlade, u skladu sa Zakonom o mladima.

Učenički parlamenti su zakonom zagarantovane formalne institucije, koje učenicima omogućavaju demokratski način udruživanja radi zastupanja interesa svih učenika u školi, kao i njihovo učešće u donošenju odluka koje ih se neposredno tiču. Učenički parlamenti su obavezni u svakoj školi, a godišnji plan rada učeničkog parlamenta je deo godišnjeg plana rada škole. Predstavnici učeničkog parlamenta imaju pravo da učestvuju u

radu školskog odbora i da glasaju o svim pitanjima osim onih koja se odnose na finansije i izbor direktora.

Važno je da učenici budu uključeni u proces odlučivanja u svojoj školi jer oni najbolje razumeju sopstvene potrebe, prepoznaju vlastite i probleme svojih vršnjaka, pa u tom smislu mogu da pomognu školi da im izađe u susret. Takođe, učenici će spremnije realizovati školske odluke ako ih donose zajedno sa upravom škole.

Zakon o mladima uređuje mere i aktivnosti koje preduzimaju Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinice lokalne samouprave u cilju unapređenja društvenog položaja mladih i stvaranja uslova za ostvarivanje potreba i interesa mladih u svim oblastima koje su od interesa za mlade. Trenutno važeći zakon je stupio na snagu 2011. godine. Zakon o mladima ima za cilj stvaranje uslova za podršku mladima u organizovanju, društvenom delovanju, razvoju i ostvarivanju potencijala, na dobrobit pojedinca i društva. Zakon precizira specifičnosti omladinske politike i omladinskog sektora i definiše uloge subjekata u oblasti omladinske politike. Neki od osnovnih principa na kojima se zasniva ovaj zakon su sistematska podrška mladima, jednake šanse, jačanje mladih i njihove pozicije u društvu, aktivno učešće mladih i društvena odgovornost itd. Za sprovođenje Zakona o mladima odgovorni su pre svega Vlada RS, odnosno resorno ministarstvo za mlade RS u saradnji sa drugim ministarstvima i institucijama na republičkom nivou, a na lokalnom nivou odgovornost za realizaciju počiva na AP Vojvodine i JLS.

Skraćenice

JLS	jedinica/e lokalne samouprave
LAP	lokalni akcioni plan za mlade
KOMS	Krovna organizacija mladih Srbije
KZM	Lokalna kancelarija za mlade
MOS	Ministarstvo omladine i sporta
AKZM	Nacionalna asocijacija kancelarija za mlade
NAPOR	Nacionalna asocijacija praktičara/ki omladinskog rada
NSM	Nacionalna strategije za mlade
PSSO	Pokrajinski sekretarijat za sport i omladinu
RYCO	Regionalna kancelarija za saradnju mladih (Regional Youth Cooperative Office)
SKGO	Stalna konferencija gradova i opština
ZOM	Zakon o mladima
ZOV	Zakon o volontiranju

Šta je Krovna organizacija mladih Srbije?

Koalicija mladih Srbije, mreža koja je okupljala 5 nacionalnih omladinskih organizacija i organizacija koje se bave mladima (Građanske inicijative, Mladi istraživači Srbije, Omladina JAZAS-a, Omladinski informativni centar i Savez izviđača Srbije) nastala je 2003. godine kao Inicijativa mladih Srbije.

U julu 2006. godine, 640 organizacija uputilo je zahteve Vladi za formiranje posebnog državnog tela koje bi se bavilo mladima. Na parlamentarne izbore održane 21. januara 2007. godine, Koalicija mladih Srbije je pozvala građane da glasaju, a političare da javno, jasno i nedvosmisleno pre svega mladima, ali i svim građanima Srbije, daju obećanje šta planiraju da urade za mlade nakon izbora.

Konačno, 12. marta 2011. godine održana je osnivačka Skupština mreže organizacija mladih i za mlade koju danas znamo kao KOMS.

Krovna organizacija mladih Srbije (KOMS) predstavlja najviše predstavničko telo mladih u Srbiji. KOMS je savez udruženja koji trenutno okuplja 97 organizacija članica (organizacije mladih i za mlade) sa čitave teritorije Republike Srbije.

Koje su uloge KOMS-a?

- prepoznavanje potreba i zastupanje interesa mladih;
- platforma za dijalog i saradnju i forum za razmenu informacija, iskustava i stavova organizacija članica;
- promovisanje, podsticanje i podržavanje omladinskog organizovanja;
- podsticanje saradnje javnih institucija sa mladima i učestvovanje u institucionalnim procesima donošenja odluka koje su od značaja za mlade;

- analiziranje javnih politika (zakona, strategija, budžeta...) i davanje stručnog mišljenja i amandmana na njih;
- saradivanje sa srodnim inostranim organizacijama i zastupanje mladih ljudi u Srbiji na polju međunarodne saradnje;
- javno zagovaranje i zastupanje interesa mladih na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou;
- doprinos izgradnji organizacionih kapaciteta organizacija članica;

Vrednosti KOMS-a

- Otvorenost
- Stručnost
- Održivost
- Solidarnost
- Kritičko mišljenje
- Odgovornost
- Transparentnost
- Ravnopravnost

Vizija

Podsticajno okruženje u kojem mladi zastupaju svoje interese i aktivno učestvuju u razvoju društva.

Strateški pravci razvoja za period 2017-2021:

1. Aktivno zagovaranje i učešće u razvoju politika za mlade
2. Jačanje institucionalnog okvira za aktivno učešće mladih
3. Jačanje organizacionih i komunikacionih kapaciteta KOMS-a i njegovih organizacija članica

Nivoi na kojima KOMS deluje:

Nacionalni program okuplja stejkholdere koji deluju na nacionalnom nivou, targetira donosioce odluka u nacionalnim

institucijama te kroz razvoj politika i javno zagovaranje aktivno doprinosi realizaciji ciljeva zacrtanih Nacionalnom strategijom za mlade.

Lokalni program usmeren je na razvoj omladinske politike na nivou jedinica lokalne samouprave, sa idejom da se dosadašnji ostvareni rezultati multiplikuju i uspostavi mehanizam širokih konsultacija razvoja politika kombinovanim pristupom odozdo na gore i odozgo na dole.

Međunarodni program integriše KOMS u tokove evropskih okvira omladinske politike kroz angažovanje u Evropskom forumu mladih (YFJ) i ostvarivanje bilateralne saradnje sa krovnim organizacijama iz drugih zemalja. Takođe, aktivnim delovanjem u regionu kroz Regionalnu kancelariju za saradnju mladih (RYCO) KOMS uzima aktivno učešće u povezivanju mladih.

Program jačanja kapaciteta usmeren je na unapređenje interne strukture i kompetencija, aktivnu podršku razvoja organizacija članica, i jačanje civilnog društva u celini.

Najvažnije teme kojima se bavimo:

Aktivno učešće mladih. Ovom temom u narednom periodu pristupamo kroz zagovaranje međusektorske saradnje, razvoja mehanizama za uključivanje mladih u donošenje odluka poput strukturiranog dijaloga, unapređenju struktura koje odgovaraju na potrebe mladih poput saveta za mlade, uspostavljanje nacionalnog dijaloga koji okuplja sve subjekte omladinske politike, razvoj projekata i aktivnosti koji imaju za cilj da podstaknu i omoguće veće učešće mladih u društveni život.

Bezbednost mladih je tema kojom se KOMS bavio prethodne dve godine sa ciljem uključivanja mladih u praćenje srpskog

predsedavanja OEBS-om i unapređenja bezbednosti mladih na lokalnom nivou kroz uključivanje komponente bezbednosti u lokalne akcione planove za mlade.

Zapošljavanje mladih je jedna od najvažnijih tema za mnoge institucije i organizacije civilnog društva. Fokus koji je KOMS odabrao je rad sa institucijama na uspostavljanju modela i servisa koji će unaprediti zapošljivost mladih ili omogućiti razvoj preduzetništva.

Ravnopravnost i inkluzija mladih je tema odabrana radi aktivnijeg zastupanja i zaštite interesa i potreba mladih iz društveno podzastupljenih grupa na nacionalnom nivou, direktnijeg povezivanja organizacija koje rade sa ovim grupama, razmene i saradnje, kao i unapređenja znanja, informisanosti, razumevanja i drugih kapaciteta mladih i aktera omladinske politike za rad sa društveno podzastupljenim grupama mladih i zagovaranje njihovih interesa.

Rad Krovne organizacije mladih podržava Švedska u okviru programa Beogradske otvorene škole „Civilno društvo za unapređenje pristupanja Srbije Evropskoj uniji“.

www.koms.rs

office@koms.rs

www.linkedin.com/company/national-youth-council-of-serbia

www.facebook.com/KOMSmladi

[KOMSmiladi](https://www.youtube.com/channel/UCM5Sv1a6I)

[KOMSmiladi](https://www.instagram.com/KOMSmladi)

[@KOMSmiladi](https://twitter.com/KOMSmladi)